

سازمان جهاد کشاورزی استان زنجان

معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی

برنامه هفتم توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی استان زنجان (مساله کلیدی: توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده)

آذر ماه ۱۴۰۱

بخش اول

پایش برنامه های پنجم و ششم توسعه

مساله کلیدی

توسعه کشت در محیط های کنترل شده

• مقدمه

بخش کشاورزی همواره به عنوان یکی از بخش های مهم اقتصادی کشور بوده و دارای اهمیت ویژه ای است. این بخش ضمن مشارکت در ایجاد اشتغال، تولید ناخالص ملی، تأمین مواد اولیه صنایع مختلف و تأمین ارز خارجی نقش مهمی در تأمین امنیت غذایی جامعه و ایجاد بازار مصرف برای تولیدات سایر بخش ها دارد. به اعتقاد اغلب کارشناسان توسعه، رشد و توسعه بخش کشاورزی پیش شرط توسعه اقتصادی کشور می باشد. در استان زنجان، نقش و اهمیت بخش کشاورزی به مراتب بیشتر و حیاتی تر است، چراکه جمعیت نسبی ساکن در مناطق روستایی و سهم شاغلان بخش کشاورزی استان بالاتر از متوسط کشوری می باشد. علاوه بر این سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی در تولید ناخالص داخلی استان و سهم درآمدهای حاصل از فعالیت های کشاورزی در درآمد خانوارهای روستایی قابل توجه بوده و چنانچه بخش کشاورزی به هر دلیل (از جمله عدم توجه کافی به این بخش) توانایی لازم را برای انجام وظایف خود در فرایند توسعه نداشته باشد، کل اقتصاد استان با مشکل جدی مواجه خواهد شد.

۱- بررسی عملکرد گذشته و تبیین وضع موجود

۱-۱- توصیف، تحلیل و تبیین وضع موجود

استان زنجان با وسعت ۲۲۱۶۴ کیلومتر مربع در منطقه شمال غرب ایران قرار داشته و حدود ۱/۳۴ درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده است. این در حالی است که سهم این استان از کل اراضی زیر کشت کشور بیش از ۳/۶ درصد می باشد. بر اساس آمار و اطلاعات رسمی به همین میزان یعنی حدود ۱/۳ درصد از جمعیت کشور نیز در این استان زندگی می کنند.

در استان زنجان انواع محصولات و فرآورده های کشاورزی توسط قریب به ۹۶ هزار بهره بردار تولید می گردد. بر اساس آخرین آمارهای سازمان جهاد کشاورزی استان، در سال زراعی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹ قریب به دو و نیم میلیون تن انواع محصولات کشاورزی در استان زنجان تولید شده است. محصولات عمده زراعی استان را گندم، جو، نباتات علوفه ای، حبوبات، سیب زمینی، گوجه فرنگی و پیاز و محصولات عمده باغی استان را انگور، زیتون، سیب و زردآلو تشکیل می دهند.

اگرچه حدود ۷۰ درصد اراضی کشاورزی استان زنجان به صورت دیم کشت می شود ولی این استان به دلیل برخورداری از اراضی آبی زراعی به میزان ۱۰۷ هزار هکتار و اراضی باغی به میزان ۸۳ هزار هکتار (با سطح بارور قریب به ۶۱ هزار هکتار) در تولید محصولات آبی نظیر سیب زمینی، پیاز، لوبیا، زیتون، انگور، سیب و زردآلو دارای مزیت طبیعی بوده و مقام اول تا هفتم کشور را دارا است. بیش از ۳۵ درصد زیتون، نزدیک ۱۵ درصد لوبیا و ۷ درصد پیاز و عدس کشور در استان زنجان تولید می شود.

بر اساس آمارهای سازمان جهاد کشاورزی استان در سال زراعی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹ قریب به ۶۷۰۰ هکتار از اراضی آبی استان به کشت محصولات سبزی و جالیزی اعم از گوجه فرنگی، خیار، فلفل، سبزیجات برگی و ... (به استثنای سیب زمینی، پیاز، سیر، هندوانه و خربزه) اختصاص یافته است که این اراضی ظرفیت مناسبی را برای تخصیص درصدی از آنها جهت احداث گلخانه ها فراهم می سازد.

در همین راستا و در طول سنوات گذشته به منظور افزایش ارتقای توان تولید در بخش کشاورزی، حرکت در راستای تأمین امنیت غذایی، مقابله با تاثیر نامطلوب پدیده های خشکسالی و سرمازدگی، مقابله با بحران کم آبی، کاهش هزینه های تولید و بالا بردن سطح اشتغال در بخش ضمن شناسائی مناطق مستعد اقدام به توسعه کشت در محیط های کنترل شده گردیده است بطوریکه در پایان سال ۱۴۰۰، تعداد ۲۰۱ باب گلخانه با سطحی معادل ۳۳/۶ هکتار در سطح استان احداث شده، که این سطح منجر به اشتغال قریب به ۳۵۰ نفر به طور مستقیم گردیده است.

میزان تولید محصولات گلخانه ای استان در سال ۱۴۰۰ قریب به ۴۵۵۸ تن شامل انواع محصولات گلخانه ای نظیر توت فرنگی، گوجه فرنگی، خیار، فلفل، انواع سبزیجات، نهال و نشاء با ارزشی بالغ بر ۶۸۳/۵ میلیارد ریال می باشد؛ که با هوشمندسازی سطح تولید (تولید در سطوح مختلف طبقاتی گلخانه ها) این میزان تولید تا ۳ برابر قابل افزایش می باشد.

جدول (۱): وضعیت تولید و اشتغال بخش کشاورزی استان زنجان

اشتغال (سال ۱۴۰۰)			تولید (سال ۱۴۰۰) - میلیارد ریال		
بخش کشاورزی	استان	۹۶ هزار نفر	ارزش افزوده بخش کشاورزی	استان زنجان	۱۲۲,۴۱۷
	کل کشور	۳۸۲۷ هزار نفر		کل کشور	۷,۵۴۷,۶۴۳
	سهم استان از کشور	۲/۵ %		سهم استان از کشور (درصد)	۱/۶۲
کل شاغلین استان			تولید ناخالص داخلی استان به قیمت جاری	۸۷۰,۷۷۸	
سهم بخش کشاورزی از کل اشتغال استان			سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی استان	۱۴/۰۶ %	
سهم گلخانه های استان از کل اشتغال استان			سهم تولیدات گلخانه ای از تولید ناخالص داخلی استان	۰/۰۸ %	
سهم گلخانه های استان از کل اشتغال بخش کشاورزی استان			سهم تولیدات گلخانه ای از تولید ناخالص بخش کشاورزی استان	۰/۵۶ %	

ماخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان - مرکز آمار ایران

براساس داده های جدول (۱) - بخش کشاورزی در اقتصاد استان زنجان سهم و نقش مهمی دارد. به نحوی که ۱۴/۰۶ درصد تولید ناخالص

داخلی استان از این بخش حاصل شده و حدود ۲۷/۴ درصد نیروی کار استان در این بخش مشغول فعالیت هستند (برآورد سال ۱۴۰۰).

۱-۱-۱- وضعیت موضوع کلیدی توسعه کشت در محیط های کنترل شده

در این قسمت وضعیت توسعه کشت در محیط های کنترل شده استان زنجان و شهرستان های تابعه در دوره ۱۳۹۰-۱۴۰۰ به طور خلاصه

مورد بررسی قرار می گیرد. اطلاعات شاخص مذکور در جدول (۲) الی (۳) و نمودارهای مربوطه ارائه گردیده است.

جدول (۲): عملکرد توسعه کشت در محیط های کنترل شده استان زنجان در دوره ۱۳۹۰ - ۱۴۰۰

عنوان موضوع کلیدی	واحد	سال های برنامه پنجم					رشد متوسط برنامه پنجم ۹۰-۹۴	سال های برنامه ششم					رشد متوسط برنامه ششم ۹۵-۱۴۰۰
		۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴		۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۴۰۰
توسعه کشت در محیط های کنترل شده	هکتار	۲/۵۵	۵/۹۴	۹/۴۲	۱۵/۲۱	۱۷/۱۲	۶۰/۹۷	۱۹/۹	۲۲/۹۵	۲۴/۷۱	۲۸/۱۴	۳۱/۰۷	۳۳/۶

ماخذ: - وزارت جهاد کشاورزی، دفتر آمار و فناوری اطلاعات (سال های مختلف)

- سازمان جهاد کشاورزی استان زنجان

- محاسبات گزارش

نمودار (۱) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده استان زنجان در دوره ۱۴۰۰ - ۱۳۹۰ (هکتار)

نمودار (۱) که بر اساس اطلاعات جدول (۲) ترسیم شده است روند توسعه گلخانه های استان زنجان را طی دوره ۱۳۹۰-۱۴۰۰ نشان می دهد. بر اساس اطلاعات موجود و نمودار فوق، با وجود کاهش بارندگی ها، بروز و تشدید پدیده خشکسالی در سنوات اخیر میزان توسعه گلخانه ها در طول برنامه پنجم و ششم رشد افزایشی داشته که به ترتیب متوسط رشدی معادل ۶۰/۹۷٪ و ۱۱/۰۴٪ را نشان می دهد.

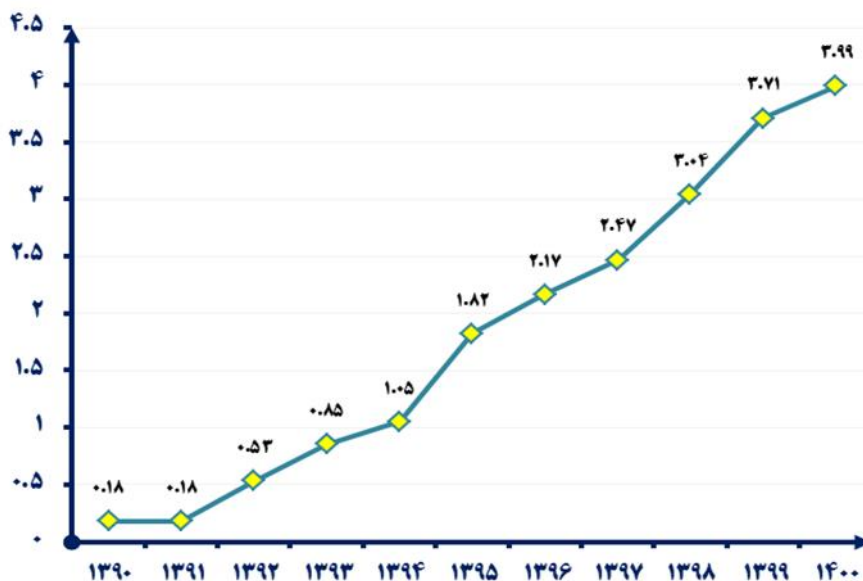
جدول (۳): عملکرد توسعه کشت در محیط های کنترل شده استان زنجان در دوره ۱۴۰۰ - ۱۳۹۰ به تفکیک شهرستانهای تابعه

استان / شهرستان	واحد	سال های برنامه پنجم					رشد متوسط برنامه پنجم ۹۰-۹۴	سال های برنامه ششم					رشد متوسط برنامه ششم ۹۵-۱۴۰۰
		۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴		۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۴۰۰
استان	هکتار	۲/۵۵	۵/۹۴	۹/۴۲	۱۵/۲۱	۱۷/۱۲	۶۰/۹۷	۱۹/۹	۲۲/۹۵	۲۴/۷۱	۲۸/۱۴	۳۱/۰۷	۳۳/۶
ابهر	هکتار	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۵۳	۰/۸۵	۱/۰۵	۵۵/۵۱	۱/۸۲	۲/۱۷	۲/۴۷	۳/۰۴	۳/۷۱	۳/۹۹
ایجرود	هکتار	۰	۰	۰	۰	۰	-	۰/۳۳	۰/۳۳	۰/۳۳	۰/۳۳	۰/۶۵	۰/۶۵
خدابنده	هکتار	۰	۰	۰	۰/۷۸	۰/۷۸	+	۱/۰۸	۱/۷۲	۲/۰۲	۲/۰۲	۲/۰۲	۲/۶۲
خرمدره	هکتار	۰	۰	۰	۰	۰	-	۰	۰	۰	۰	۰/۲۸	۰/۲۸
زنجان	هکتار	۲/۲۲	۵/۶۱	۸/۴۷	۱۲/۸۴	۱۴/۵۵	۶۰/۰۰	۱۵/۹۳	۱۶/۹	۱۷/۱۹	۱۸/۴۸	۱۹/۹۷	۲۱/۳۲
سلطانیه	هکتار	۰	۰	۰	۰	۰	-	۰	۰	۰	۰	۰/۲۹	۰/۲۹
طارم	هکتار	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۴۲	۰/۷۴	۰/۷۴	۴۸/۹۱	۰/۷۴	۱/۸۳	۲/۷۰	۳/۹۵	۴/۱۵	۴/۴۵
ماهنشان	هکتار	۰	۰	۰	۰	۰	-	۰	۰	۰	۰	۰	۰

مأخذ: - وزارت جهاد کشاورزی، دفتر آمار و فناوری اطلاعات (سال های مختلف)
- سازمان جهاد کشاورزی استان زنجان - محاسبات گزارش

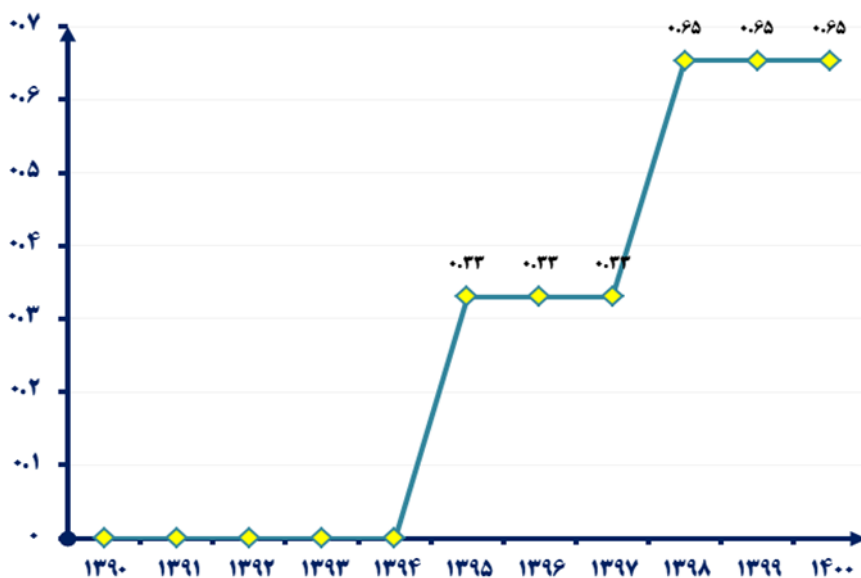

نمودار (۲) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان ابهر در دوره ۱۳۹۰ - ۱۴۰۰ (هکتار)

در نمودار (۲) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان ابهر از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ شهرستان ابهر بعنوان دومین شهرستان بزرگ استان، بعلت قرار گرفتن در جاده ترانزیت و نزدیکی به پایتخت و داشتن شرایط آب و هوایی مناسب تر و معتدل تر نسبت به سایر شهرستان ها رتبه دوم توسعه استان در زمینه گلخانه ها را با مساحتی معادل ۳/۹۹ هکتار دارا می باشد به نحوی که در طول برنامه پنجم و ششم، رشدی معدل ۵۵/۵۱ درصد و ۱۶/۹۷ درصد را نشان می دهد.

نمودار (۳) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان ایجرود در دوره ۱۳۹۰ - ۱۴۰۰ (هکتار)

در نمودار (۳) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان ایجرود از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ شهرستان ایجرود به دلیل دور بودن از جاده ترانزیت، برخورداری از شرایط آب و هوایی نیمه خشک و سردسیری و کمبود منابع آبی برای توسعه باغات در زمینه توسعه گلخانه ها نیز دارای محدودیت می باشد. لیکن علیرغم همه این محدودیت ها، میزان توسعه گلخانه ها در این شهرستان در طول برنامه پنج ساله ششم با رشد متوسط ۱۴/۶۳ درصد معادل ۳ هکتار بوده است.

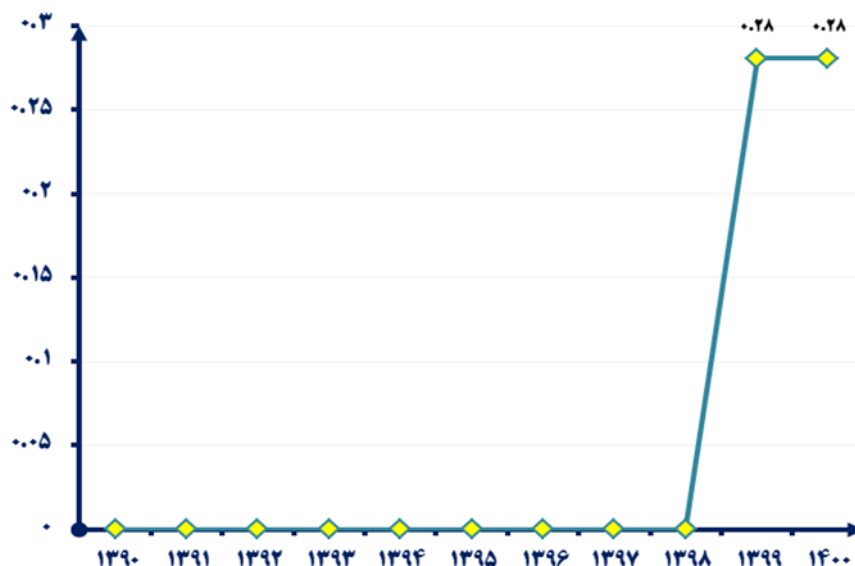

نمودار (۴) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان خداوند در دوره ۱۳۹۰ - ۱۴۰۰ (هکتار)

در نمودار (۴) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان خداوند از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ شهرستان خداوند به دلیل دور بودن از جاده ترانزیت، برخورداری از شرایط آب و هوایی نیمه خشک و سردسیری و کمبود منابع آبی برای توسعه باغات، در زمینه توسعه گلخانه ها نیز دارای محدودیت می باشد. لیکن علیرغم همه این محدودیت ها، با اعمال سیاستهای بهره ورانه و حمایت از تبدیل مزارع کشت سبزی و صیفی به کشت در محیط های کنترل شده میزان توسعه گلخانه ها در این شهرستان در طول برنامه پنجم ساله ششم با رشد متوسط ۱۹/۳۳ درصد، به ۲/۶۲ هکتار رسیده است.

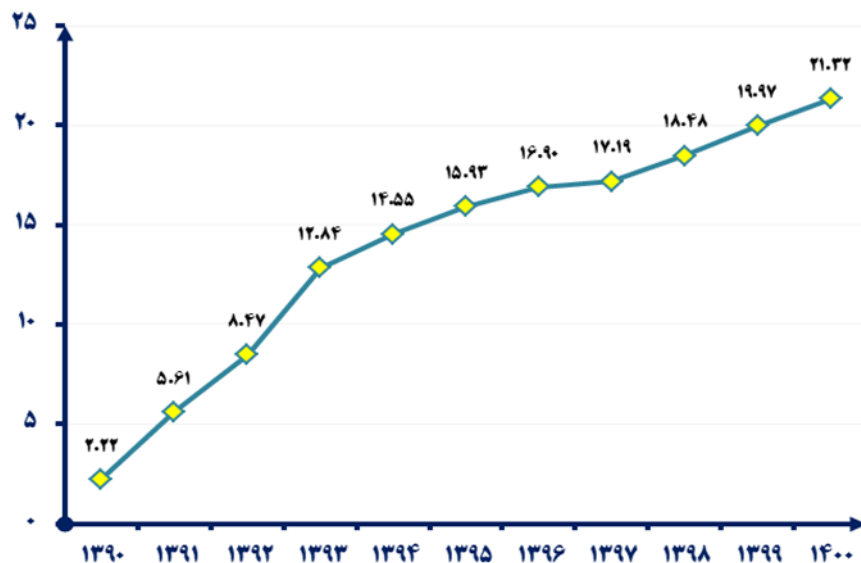
نمودار (۵) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان خرمدره در دوره ۱۳۹۰ - ۱۴۰۰ (هکتار)

در نمودار (۵) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان خرمدره از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ شهرستان خرمدره علیرغم قرار گرفتن در جاده ترانزیت و نزدیکی به مرکز استان به دلیل برخورداری از شرایط آب و هوایی نیمه خشک و سردسیری، وزش بادهای موسمی و ضعف تقاضا محوری برای احداث گلخانه در این شهرستان (به دلیل غالب بودن کشت لوبیای آبی و درآمد نسبتا بالای آن برای بهره برداران منطقه) در زمینه توسعه گلخانه ها دارای محدودیت می باشد؛ به نحوی که میزان توسعه گلخانه ها در این شهرستان در طول برنامه پنج ساله ششم بدون رشد و با مساحتی معادل ۰/۲۸ هکتار بوده است.

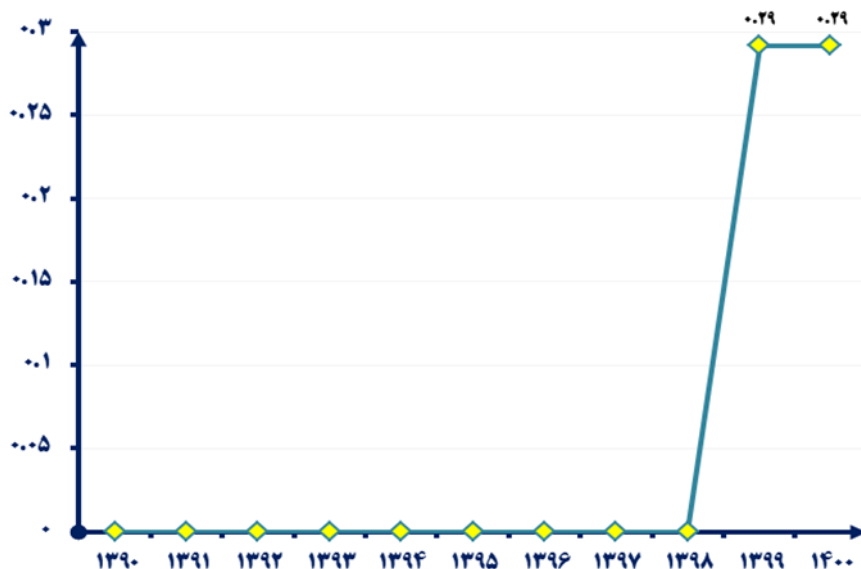

نمودار (۶) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان زنجان در دوره ۱۴۰۰ - ۱۳۹۰ (هکتار)

در نمودار (۶) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان زنجان از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ شهرستان زنجان به دلیل اینکه مرکز استان بوده و در مسیر جاده ترانزیت قرار گرفته است ضمن برخورداری از شرایط آب و هوایی نیمه خشک و سردسیری برای توسعه باغات، در زمینه توسعه گلخانه ها در سطح استان بیشترین پتانسیل رشد را دارا می باشد به نحوی که علیرغم همه محدودیت های اجتماعی و اقتصادی موجود در منطقه، میزان توسعه گلخانه ها در این شهرستان در طول برنامه پنج ساله پنجم و ششم به ترتیب با رشد متوسط ۶۰ درصد و ۵/۹۹ درصد معادل ۲۱/۳۲ هکتار بوده است که بالاترین نرخ رشد توسعه گلخانه ها را در میان شهرستان های استان داشته است.

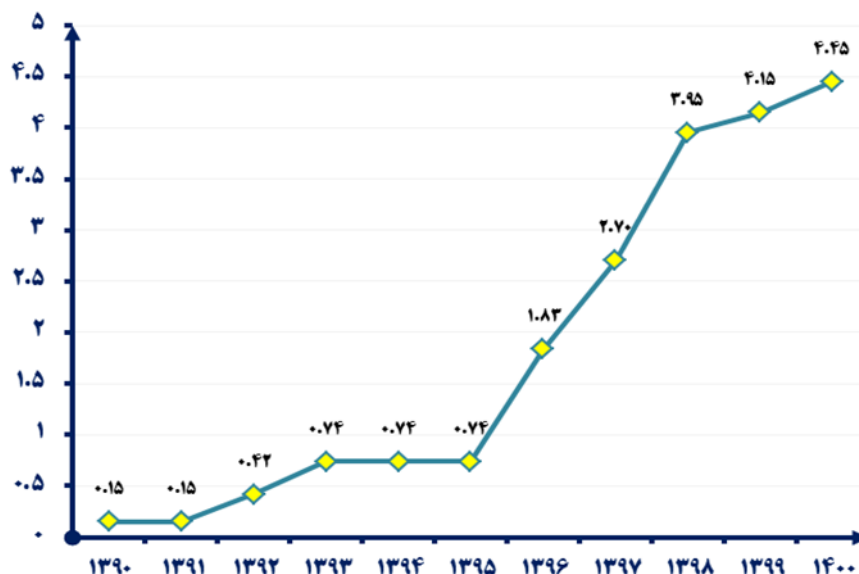
نمودار (۷) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان سلطانیه در دوره ۱۴۰۰ - ۱۳۹۰ (هکتار)

در نمودار (۷) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان سلطانیه از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ شهرستان سلطانیه علی رغم نزدیکی به جاده ترانزیت و برخورداری از شرایط آب و هوایی نیمه خشک و سردسیری در توسعه باغات، با محدودیتهای و ممنوعیتهای تخصیص منابع آبی برای توسعه باغات و گلخانه ها مواجه است. لیکن علیرغم همه این محدودیت ها، با اعمال سیاستهای بهره وری و حمایت از تبدیل مزارع کشت سبزی و صیفی به کشت در محیط های کنترل شده، میزان توسعه گلخانه ها در این شهرستان در طول برنامه پنج ساله ششم بدون ثبت روند رشد به ۰/۲۹ هکتار رسیده است.

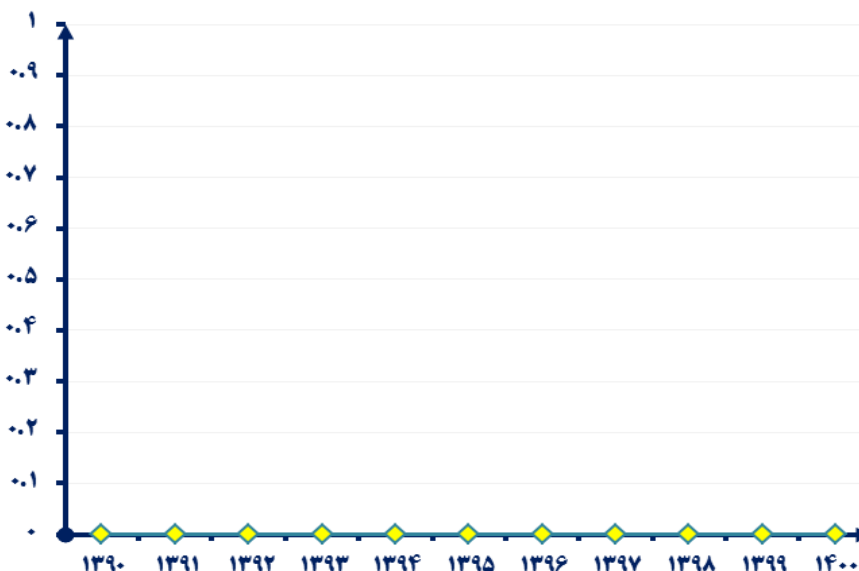

نمودار (۸) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان طارم در دوره ۱۳۹۰ - ۱۴۰۰ (هکتار)

در نمودار (۸) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان طارم از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ شهرستان طارم علیرغم دور بودن از جاده ترانزیت، به دلیل برخورداری از شرایط آب وهوایی نیمه گرمسیری و استفاده از پتانسیل ایستگاههای پمپاژ برای توسعه باغات در اراضی ملی، پیش بینی مدیریت بهره ورانه از ظرفیت منابع آبی ایجاد شده در آن را در زمینه توسعه گلخانه ها متصور ساخته است. به طوریکه میزان توسعه گلخانه ها در این شهرستان در طول برنامه پنج ساله پنجم و ششم به ترتیب با رشد متوسط ۴۸/۹۱ درصد و ۴۳/۲۷ درصد به مساحت ۴/۴۵ هکتار رسیده است.

نمودار (۹) - روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان ماهنشان در دوره ۱۳۹۰ - ۱۴۰۰ (هکتار)

در نمودار (۹) روند توسعه کشت در محیط های کنترل شده شهرستان ماهنشان از سال ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ نمایش داده شده است؛ در این شهرستان همان طور که در نمودار قابل ملاحظه است هیچ رشدی در توسعه کشت در محیط های کنترل شده دیده نمی شود که از دلایل آن می توان به، محدودیت منابع آبی از نظر شوری بالا، دوری این شهرستان از مرکز استان و به نوعی بن بست بودن آن اشاره داشت که این موضوع عامل مهمی در عدم تمایل سرمایه گذاران به سرمایه گذاری در این حوزه را نشان می دهد. ازم به توضیح است اولین گلخانه استان در سطحی معادل یک هکتار در سال ۱۳۷۶ در شهرستان ماهنشان تاسیس گردید لیکن به دلیل مشکلات حقوقی حادث شده برای مالک ، گلخانه مذکور پس از سه سال غیر

فعال گردید. علاوه بر این گلخانه تعداد ۲۰ گلخانه خانگی نیز در طول برنامه پنجم از محل اعتبارات توسعه اشتغال پایدار در سطوح ۱۰۰ الی ۳۰۰ متر مربعی در سطح شهرستان ماهنشان احداث گردیدند که متأسفانه بدلیل شوری آب و نداشتن تاسیسات تسویه آب همگی آنها در طول سالهای ۹۳ و ۹۴ غیر فعال گردیدند. لذا گلخانه های موجود در سطح شهرستان ماهنشان (با مساحت تقریبی ۱/۵ هکتار) به دلیل راکد و غیر فعال بودن آنها در نمودار شهرستان لحاظ نگردیده است.

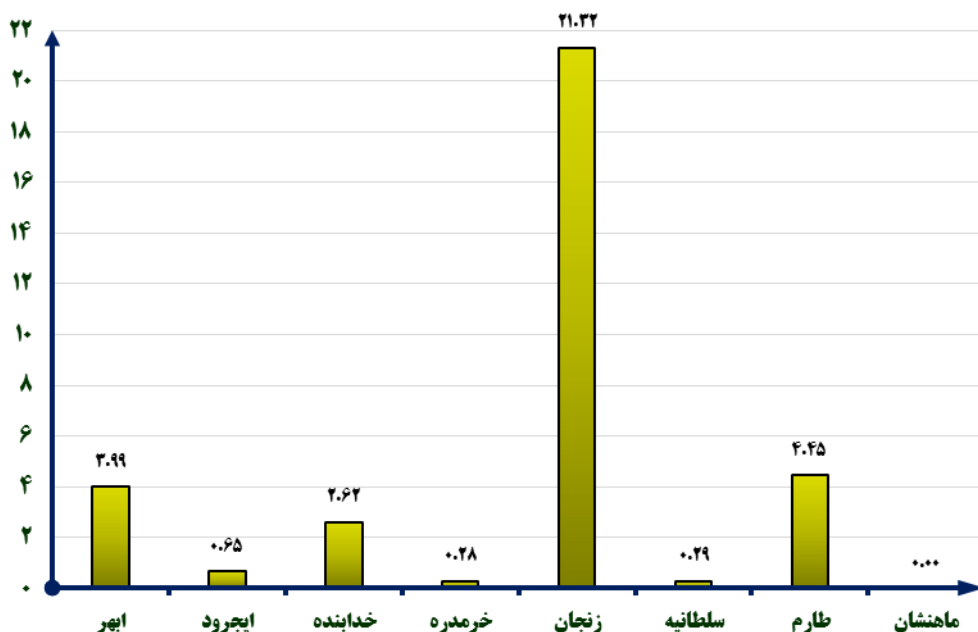
۲-۱- مقایسه جایگاه شهرستانها با همدیگر و استان در شاخص توسعه کشت در محیط های کنترل شده

در جدول زیر اطلاعات شاخص توسعه کشت در محیط های کنترل شده به تفکیک استان و شهرستانها ارائه شده است و بر اساس آن جایگاه شهرستانهای استان با همدیگر مقایسه خواهد شد (بر اساس آخرین وضعیت موجود)

جدول (۴): مقایسه جایگاه شهرستانها در استان در شاخص توسعه کشت در محیط های کنترل شده - ۱۴۰۰

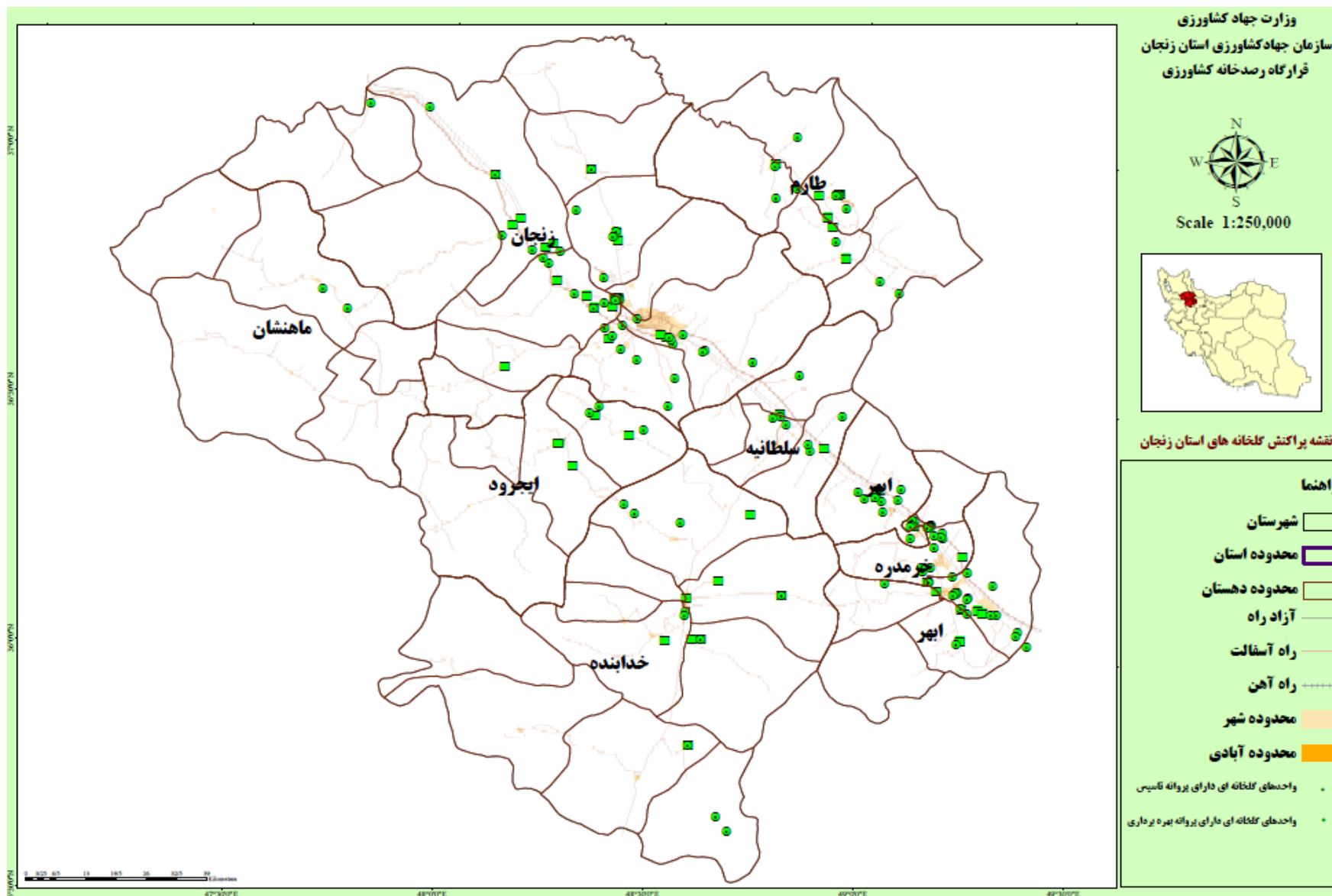
شاخص	واحد	سال پایه	کل استان	ابهر	ایجرود	خدابنده	خرمدره	زنجان	سلطانیه	طارم	ماهنشان
توسعه کشت در محیط های کنترل شده	هکتار	۱۴۰۰	۳۳/۶	۳/۹۹	۰/۶۵	۲/۶۲	۰/۲۸	۲۱/۳۲	۰/۲۹	۴/۴۵	۰

نمودار (۱۰) - توسعه کشت در محیط های کنترل شده به تفکیک شهرستانها در سال ۱۴۰۰ (هکتار)

وضعیت گلخانه های موجود استان بر اساس آخرین داده های گلخانه ای تا بهمن سال ۱۴۰۱

۳-۱- دلایل موفقیت‌ها و عدم موفقیت‌ها در اهداف و عملکرد شاخص توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده

موفقیت‌ها:

- طی دوره ۱۴۰۰-۱۳۹۰ میزان توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده استان به‌طور میانگین سالانه ۲۹/۴۱ درصد افزایش یافته و از ۲/۵۵ هکتار در سال ۱۳۹۰ به ۳۳/۶ هکتار در سال ۱۴۰۰ رسیده است. از دلایل مهم این موفقیت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- وجود پتانسیل آبی مناسب در برخی از شهرستان‌ها بصورت انتقال کشت از فضای آزاد به محیط‌های کنترل شده
 - ایجاد و ارتقاء دانش فنی در زیر بخش باغبانی به‌ویژه در حوزه تولید در محیط‌های کنترل شده
 - انجام عملیات اصلاح و احیاء گلخانه‌های موجود
 - جذب و حمایت از سرمایه‌گذاران در سطح استان
 - ارتقاء ضریب هوشمند سازی تولید در محیط‌های کنترل شده
 - استفاده از توان بخش خصوصی
 - حمایت از توسعه مجتمع‌های گلخانه‌ای

عدم موفقیت‌ها:

- علی‌رغم افزایش سطح تولید در محیط‌های کنترل شده طی دوره مورد بررسی، میزان این سطح از اهداف تعیین‌شده پایین‌تر می‌باشد. دلایل مهم این عدم موفقیت‌ها عبارتند از:
- عدم امکان صدور مجوز تخصیص آب جدید از وزارت نیرو به بخش کشاورزی و بالتبع آن عدم تخصیص آب به پروژه احداث گلخانه‌های جدید
 - بروکراسی طولانی در فرآیند صدور مجوزهای توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده
 - افزایش نرخ سود تسهیلات بانکی و مشکل تأمین اعتبار لازم برای سرمایه‌گذاری و تأمین نقدینگی و وثایق بانکی لازم توسط سرمایه‌گذاران بخش خصوصی
 - کمبود اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش کشاورزی و منابع طبیعی استان
 - الزام به رعایت قوانین زیست محیطی در راستای توسعه گلخانه‌ها

۴-۱- مهم‌ترین تنگناها و چالش‌های فعلی توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده

جدول (۵): مهم‌ترین تنگناها و چالش‌های فعلی توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده

- بحران کم آبی و عدم امکان تخصیص آب جدید به بخش کشاورزی - پایین بودن بهره‌وری تولید به دلیل استفاده از شیوه‌های سنتی تولید - سیاست‌های کلان دولت و تغییرات مستمر در سیاست‌گذاری‌ها مانند سیاست‌های قیمتی، بانکی، تجاری و... - کاهش اعتبارات بخش کشاورزی و منابع طبیعی و کند شدن روند تشکیل سرمایه ثابت - سیاست‌های تثبیت قیمت محصولات کشاورزی تحت عنوان سیاست‌های تضمین خرید و افزایش شدید قیمت نهاده‌های کشاورزی در قالب سیاست‌های آزادسازی	تنگناها و چالش‌های فعلی
--	---------------------------------------

- تضعیف سیاست‌های حمایت از بخش کشاورزی به‌ویژه افزایش نرخ سود تسهیلات بانکی
- نبود برنامه جامع الگوی کشت ملی منطقه‌ای برای محصولات باغی
- ضعف شدید در هماهنگی بین دستگاه‌های مرتبط با بخش کشاورزی به‌ویژه در زمینه صدور مجوزهای لازم
- بالا بودن ریسک فنی، ریسک مالی و ریسک بازار در بخش کشاورزی و بالتبع پایین بودن انگیزه سرمایه‌گذاری در حوزه گلخانه‌ها
- پایین بودن سهم سرمایه‌گذاری در حوزه گلخانه از کل سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
- نبود هدف و سیاست واحد در پیکره دولت در مورد مسائل بخش کشاورزی شامل سیاست‌های غیر همسو در نظام اجرایی و دستگاه‌های مرتبط با بخش از قبیل بخش صنعت، آب، تأمین اجتماعی، آموزش عالی و ... و
- در نتیجه درهم‌ریختگی در فرایندهای تصمیم‌گیری برای توسعه بخش کشاورزی و حفاظت از منابع پایه کاستی‌های مفرط در انجام تحقیقات کاربردی و کندی در تولید و انتقال یافته‌های تحقیقاتی به بخش باغبانی و گلخانه‌ها
- نقش کم‌رنگ ظرفیت دانشگاه‌ها در تولید پژوهش‌های کاربردی در حوزه باغبانی و گلخانه‌ها
- پرداخت تسهیلات توسط بانک کشاورزی بر مبنای برآورد هزینه سال ۱۴۰۰
- محدودیت منابع مالی بانک عامل
- عدم وجود تسهیلات برای گلخانه‌های بالای سه هکتار
- ممانعت تسهیلات سررسید شده برای دریافت تسهیلات تکمیل و تجهیز
- درخواست صورت معاملات فصلی برای گلخانه‌ها از سوی بانک (علیرغم معافیت مالیاتی فعالیتهای کشاورزی)
- ارزش گذاری پایین وثایق ملکی - شعب بانکی
- محدودیت سنی متقاضیان برای دریافت تسهیلات
- اشتغال دولتی همسر متقاضیان
- عدم قبول طرح‌های توجیهی تهیه شده توسط نظام مهندسی در بانک عامل.
- عدم تکمیل مدارک ضمانت از طرف متقاضیان
- مشکل ضامن برای افراد غیربومی
- زمانبر بودن تمدید مجوز آب
- صدور مجوز براساس تبصره یک اراضی و مشکلات مبتلابه
- کوتاه بودن مدت زمان تعیین شده از سوی بانک جهت تکمیل مدارک
- انجام استعلامات مکرر برای تمامی طرحهای گلخانه‌ای و عدم مراجعه به سابقه موجود

۱-۵- ساختار ظرفیت‌ها و محدودیت‌های حقوقی و قانونی

۱-۵-۱- احصاء وظایف، اختیارات و الزامات قانونی

جدول (۶): احصاء وظایف، اختیارات و الزامات قانونی توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده استان زنجان

وظایف	- پیش‌آگاهی و کنترل جمعیت آفات و بیماری‌ها و علف‌های هرز زیر آستانه زیان اقتصادی در گلخانه‌ها با بهره‌گیری از مجموعه روش‌های کنترلی (IPM) در راستای افزایش عملکرد و تولید محصول سالم - راهبری و نظارت بر امور مربوط به بهبود و افزایش تولید محصولات کشاورزی در چارچوب سیاست‌های کلان وزارت جهاد کشاورزی - انجام پروژه‌های مطالعاتی و اجرایی بر اساس سیاست‌ها و ضرورت‌های برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت - سیاست‌گذاری، مطالعه، برنامه‌ریزی، نظارت بر توسعه و حمایت از صنایع تبدیلی و تکمیلی محصولات کشاورزی - توسعه روش‌های نوین برای بهره‌برداری مطلوب و کارآمد از منابع آبی در گلخانه‌ها - نوسازی گلخانه‌های قدیمی و سایبانی نمودن باغات به‌منظور استفاده مؤثر از منابع و نهاده‌های کشاورزی و ارتقای بهره‌وری در فرآیند تولید با تأکید بر بهبود بهره‌وری از آب - ارتقاء دانش فنی و توانمندسازی بهره‌برداران بخش کشاورزی در حوزه باغات و گلخانه‌ها - بررسی و شناخت مزیت‌های موجود و تحلیل شرایط آبی تولید و مصرف بازارهای محصولات کشاورزی (بازارهای هدف) و تدوین برنامه‌های اجرایی لازم در سطح استان - برنامه‌ریزی و هماهنگی با دستگاه‌های ملی و استانی جهت تنظیم بازار نهاده‌ها و محصولات کشاورزی
اختیارات	- بهره‌گیری از امکانات دولتی و بخش خصوصی با اعتبارات تخصیصی ملی و استانی تحت مصوبات و دستورالعمل‌های موجود در راستای توسعه گلخانه‌ها. - پرداخت تسهیلات با نرخ سود ترجیحی در سقف اعتبارات استان به بهره‌برداران بخش کشاورزی جهت خرید ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی - هماهنگی و همکاری با سایر دستگاه‌های اجرایی به‌منظور رفع موانع موجود در مسیر فعالیت واحدهای گلخانه‌ای
الزامات قانونی	- الزام به رعایت سند آمایش سرزمین - الزام به رعایت اهداف برنامه اقتصاد مقاومتی - الزام به رعایت اهداف مورد انتظار دولت از وزارت جهاد کشاورزی در قالب سند انتظار - الزام به رعایت سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه - الزام به رعایت سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ - الزام به رعایت بیانیه گام دوم انقلاب - رعایت دستورالعمل‌های ابلاغی از واحدهای ملی - لزوم رعایت حریم‌های قانونی تعریف‌شده در صدور مجوزها - لزوم رعایت برنامه‌های تولیدی ابلاغی از سوی معاونت امور باغبانی وزارت جهاد کشاورزی - رعایت مفاد قانون برگزاری مناقصات در اجرای پروژه‌های مطالعاتی و توسعه زیرساخت‌های مجتمع‌های گلخانه‌ای - لزوم برخورداری از سهم مشارکت سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در پروژه‌های گلخانه‌ای - رعایت کلیه بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های ابلاغی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی در اجرای پروژه‌ها - قانون انتزاع وظایف بازرگانی و الحاقیه جهاد کشاورزی - قانون مقررات صادرات و واردات و قوانین مرتبط - الزام به رعایت مقررات و ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای تولیدی و صنعتی (موضوع ماده ۱۱ قانون هوای پاک) - الزام به رعایت قوانین طرح تعادل بخش آب‌های زیرزمینی و نیز قانون توزع عادلانه آب

۲- گزارش پیش‌بینی آینده، ظرفیت‌ها و چالش‌های پیش‌رو

۲-۱- تبیین و ترسیم فاصله بین شرایط موجود و وضعیت مطلوب

بخش کشاورزی استان زنجان دارای توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بسیار مناسبی جهت توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده می‌باشد. وجود پهنه‌های قابل توسعه برای ایجاد گلخانه‌ها و مجتمع‌های گلخانه‌ای، منابع آبی قابل توجه، کارشناسان خبره و باتجربه در بخش، زیرساخت‌های ارتباطی جهت بازار رسانی محصولات گلخانه‌ای و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی از جمله نقاط قوت و فرصت‌هایی هستند که می‌توانند زمینه توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده در استان را فراهم آورند. در چنین بستری، دستیابی به سطح گلخانه‌ای ۱۲۵ هکتار در افق برنامه ششم توسعه (سال ۱۳۹۹) مد نظر قرار گرفته بود. لیکن به دلیل بروز محدودیت‌های جدی جهت سرمایه‌گذاری در این حوزه، حاکم شدن بحران کم آبی در استان و بالتبع سیاست‌های انقباضی ایجاد شده در این راستا، نامناسب بودن سیاست‌های تسهیلاتی اعلامی و سایر چالش‌های پیش روی این حوزه، توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده استان را علی‌رغم دارا بودن ظرفیت‌های مناسب با چالش مواجه گردانیده است.

بر اساس آمار رسمی کشور، از کل ۵۳۰ هزار هکتار اراضی آبی و دیم استان در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰، سطح زیر کشت محصولات زراعی آبی به میزان ۱۰۷ هزار هکتار و سطح زیر کشت محصولات باغی ۸۳ هزار هکتار (با سطح بارور قریب به ۶۱ هزار هکتار) و در مجموع سطح اراضی آبی استان بالغ بر ۱۹۰ هزار هکتار بوده است؛ که در این بین قریب به ۶۷۰۰ هکتار از اراضی آبی استان به کشت محصولات سبزی و جالیزی اعم از گوجه فرنگی، خیار، فلفل، لوبیا سبز و انواع سبزیجات برگی (به استثنای سیب زمینی، پیاز، سیر، هندوانه و خربزه) با تولیدی معادل ۳۲۰ هزار تن (با سهم ۱۲/۸ درصدی از کل ۲/۵ میلیون تن تولیدات بخش کشاورزی استان)، اختصاص یافته است که این اراضی ظرفیت مناسبی را برای تبدیل اراضی کم‌یازده سبزی و صیفی به احداث گلخانه‌ها را فراهم می‌نماید. در این بین چنانچه ۱۰ درصد از اراضی مذکور جهت ایجاد گلخانه‌ها زمینه‌یابی گردد چیزی قریب به ۶۷۰ هکتار را شامل خواهد شد.

ضمناً با توجه به آمار قریب به ۹۶ هزار نفر بهره‌بردار بخش کشاورزی استان در سال زراعی ۱۴۰۰-۹۹ (ماخذ: سالنامه آماری استان)، و با احتساب سرانه ۱/۱ هکتار اراضی زراعی آبی استان برای هر بهره‌بردار، چیزی حدود ۶۰۰۰ نفر بهره‌بردار در حوزه اراضی سبزی و صیفی بخش کشاورزی استان مشغول به فعالیتند؛ که با زمینه‌یابی و احداث هر یک هکتار گلخانه، ۱۰ نفر بطور مستقیم مشغول به فعالیت می‌گردند (هر ۱۰۰۰ مترمربع یک نفر اشتغالزائی).

سازمان جهاد کشاورزی استان (معاونت بهبود تولیدات گیاهی) براساس یک برنامه استعداد سنجی در فاز اول، فرصت‌های ممکن برای توسعه گلخانه‌ها در سطح استان را با توجه به محدودیت‌های منابع آبی به میزان ۳۴۹ هکتار و به شرح جدول شماره (۷) شناسائی نموده داده است. ضمناً در همین راستا و در طول سنوات گذشته به منظور افزایش ارتقای توان تولید در بخش کشاورزی، حرکت در راستای تامین امنیت غذایی، مقابله با تاثیر نامطلوب پدیده‌های خشکسالی و سرمازدگی، مقابله با بحران کم آبی، کاهش هزینه‌های تولید و بالا بردن سطح اشتغال در بخش ضمن شناسائی اقدام به توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده نموده است بطوریکه در پایان سال ۱۴۰۰، تعداد ۲۰۱ باب گلخانه با سطحی معادل ۳۳/۶ هکتار در سطح استان احداث گردیده است که این سطح منجر به اشتغال قریب به ۳۵۰ نفر به طور مستقیم گردیده است. میزان تولید محصولات گلخانه‌ای استان در سال ۱۴۰۰ قریب به ۴۵۵۸ تن شامل انواع محصولات گلخانه‌ای نظیر توت فرنگی، گوجه فرنگی، خیار، فلفل، انواع سبزیجات، نهال و نشاء می‌باشد (به میزان سه برابر بیشتر از تولید در فضای باز)؛ که با هوشمندسازی سطح تولید (تولید در سطوح مختلف طبقاتی گلخانه‌ها) این میزان تولید تا ۳ برابر دیگر و در مجموع تا ۹ برابر قابل افزایش می‌باشد.

در مجموع با حمایت و پشتیبانی از توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده می‌توان به اهداف کمی ذیل جامه عمل پوشانید:

- ۱- افزایش ایجاد اشتغال دائم در گلخانه‌ها نسبت به تولید در فضای باز (به نحوی که هر یک هکتار گلخانه ۱۰ نفر اشتغال زائی در مقایسه با سرانه ۱/۱ هکتاری اراضی آبی زراعی استان برای هر یک بهره‌بردار در پی خواهد داشت).
- ۲- افزایش تولید در گلخانه‌ها به میزان ۳ برابر تولید در اراضی آبی تحت کشت محصولات سبزی و صیفی خواهد بود.
- ۳- با اجرای طرح‌های هوشمندسازی تولید (تولید طبقاتی) در گلخانه‌ها میزان تولید در این حوزه تا سه برابر قابل افزایش می‌باشد (در مجموع و با در نظر گرفتن بندهای ۲ و ۳، میزان تولید در یک هکتار گلخانه ۹ برابر تولید در فضای آزاد خواهد بود).

- ۴- صرفه جوئی در میزان آب مصرفی گلخانه ها به مقدار یک ششم آب مصرفی در فضای آزاد .
- ۵- فارغ از سرمایه گذاری اولیه در حوزه احداث گلخانه ها، هزینه تولید در یک هکتار گلخانه تا ۵۰٪ کمتر از هزینه تولید در یک هکتار کشت در فضای آزاد می تواند برسد، که این مهم با کنترل بهینه آفات، بیماریها و علفهای هرز، بهره مندی از تاسیسات هوشمند و اتوماسیون در کنترل مصارف انرژی، مکانیزه شدن امور تغذیه گیاهی و آبیاری و بعضاً بخشی از مراحل کاشت و برداشت قابل دست یابی است.

جدول (۷) : فهرست اراضی مستعد شناسایی شده و مناسب برای ایجاد شهرک گلخانه ای در استان زنجان

ردیف	نام شهرستان	آدرس سایت (روستا)	مساحت تقریبی (هکتار)	نوع مالکیت (ملی/مستثنیات)	حرائم و فاصله تقریبی از زیر ساخت ها(متر)				منبع آب قابل استفاده	
					جاده آسفاته	خط برق	خط گاز	روستا/شهر	چاه	سایر
۱	طارم ۱۵۰ هکتار	ایچ	۱۵۰	مستثنیات	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۲۰۰۰	-	تامین از ایستگاه پمپاژ
۲	ابهر ۳۰ هکتار	قروه (شرکت پرکاس)	۲۰	مستثنیات	۴۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰۰	بصورت مشاع	-
		شناط	۱۰	مستثنیات	۸۰۰	۰	۰	۲۰۰۰	بصورت مشاع	-
۳	ایجرود ۴۵ هکتار	اینچه رهبری	۴۰	مستثنیات	۲۵۰۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	-	سد گلابر
		اراضی پایاب سد گلابر	۵	مستثنیات	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۲۰۰۰	-	سد گلابر
۴	خدابنده ۹۷ هکتار	دوتپه	۵۵	مستثنیات	فاقد جاده	همجوار	همجوار	بلگه شیر	دارد	-
		حومه فالاح	۴۲	مستثنیات	فاقد جاده	همجوار	همجوار	شیخلو	دارد	-
۵	خرمدره ۲۰ هکتار	شویر	۲۰	مستثنیات	-	-	-	-	-	سد
۶	ماهانشان ۷ هکتار	پری	۷	مستثنیات	۵		۳۰	۱۰۰۰	-	تامین از ایستگاه پمپاژ
			جمع کل استان		۳۴۹ هکتار					

دستیابی به توسعه کشت در محیطهای کنترل شده بر اساس مناطق مستعد شناسائی شده در سطح استان مستلزم مشوق های ذیل می باشد:

- ارائه تسهیلات ارزان قیمت، با دوره باز پرداخت بلند مدت.
- تسهیلهگری بصورت تامین هزینه های انتقال برق و گاز تا درب گلخانه ها از سوی دولت.
- لزوم لحاظ تخفیف در تعرفه های حوزه انرژی تخصیص یه متقاضیان (برق و گاز).
- تسهیلهگری در تخصیص آب چاه های متقاضیان احداث گلخانه (عدم کاهش سهم آب چاه های اراضی زراعی آبی برای متقاضیان احداث گلخانه)
- پوشش بیمه ای موثر علی الخصوص بیمه سرمازدگی.
- ایجاد شرایط امکان تولید برق در گلخانه ها و فروش مازاد آن به شرکت های برق منطقه ای.
- تسهیلهگری در تامین کمک های فنی و اعتباری مورد نیاز برای بازچرخانی آب در گلخانه ها و ...

لازم به توضیح است با توجه به عملکرد توسعه گلخانه ها در سطح استان، در طول برنامه های پنج ساله پنجم و ششم (دستیابی به میزان ۱۲۵ هکتار) و وجود چالشهای اساسی در این حوزه که منجر به دور شدن از توسعه معقول آن گردیده است، لذا تشکیل کمیته تخصصی توسعه گلخانه ها در ذیل کارگروههای شورای برنامه ریزی توسعه استان در جهت رفع مشکلات و تامین اهداف طرح تاثیر مثبتی خواهد داشت.

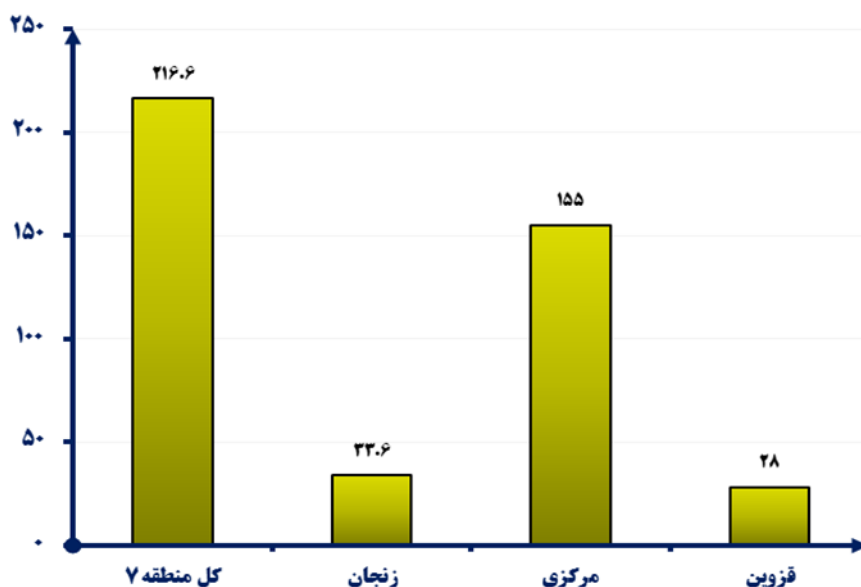
۲-۲- بررسی وضعیت بخش با بخش متناظر در استان‌های دیگر و کشور

جدول (۸): جایگاه استان در منطقه ۷ آمایش کشور

شاخص	واحد	سال پایه	کل منطقه ۷	زنجان	مرکزی	قزوین
توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده	هکتار	۱۴۰۰	۲۱۶/۶	۳۳/۶	۱۵۵	۲۸

مأخذ: گزارش بر اساس آمارنامه رسمی وزارت جهاد کشاورزی

نمودار (۱۰)- توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده منطقه ۷ آمایش به تفکیک استان‌ها در سال ۱۴۰۰

جدول (۹): جایگاه استان در کشور

شاخص	واحد	سال پایه	کل کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
توسعه کشت در محیط‌های کنترل شده	هکتار	۱۳۹۹	۱۷۱۳۴	۳۱/۰۷	۲۸

مأخذ: آمارنامه رسمی وزارت جهاد کشاورزی

بخش دوم

تدوین برنامه ها و طرح های عملیاتی

در زمینه

توسعه کشت در محیط های کنترل شده

۱۴۰۶ - ۱۴۰۲

جدول ۱- اهداف کلی، راهبردها و سیاست اجرایی

ردیف	هدف کلی	راهبرد های دستیابی به هدف کلی	سیاست اجرایی
۱	افزایش تولید (کمی و کیفی) محصولات کشاورزی راهبردی	۱-۱ - حفظ و افزایش تولید پایدار محصولات کشاورزی	افزایش تولید محصولات گیاهی (باغی) کاهش خسارت های ناشی از مخاطرات اقلیمی و محیطی
		۱-۲ - کنترل و ارتقای کیفیت محصولات تولیدی	تولید محصول سالم حفظ نباتات گیاهی (محصولات گلخانه ای) کنترل عوامل خسارت زا (آفات و بیماریهای گیاهی و علف های هرز) تغذیه بهینه محصولات گیاهی
		۱-۳ - ارتقای بهره وری عوامل تولید	ارتقای راندمان و بهره وری آب مصرفی در بخش کشاورزی استفاده از فناوری های نوین و کاربست تکنولوژی های جدید استفاده بهینه از نهاده های کشاورزی
		۱-۴ - دانش بنیان نمودن کشاورزی و توانمندسازی منابع نیروی انسانی	ارتقای سطح آگاهی و توانمندی تولید کنندگان بخش کشاورزی ارتقای سطح دانش و مهارت عوامل انسانی (کارشناسان) بخش کشاورزی بهره مندی از شیوه های نوین تولید در بخش کشاورزی
		۱-۵ - اصلاح ساختار و توسعه بازار محصولات و نهاده های کشاورزی	تقویت نقش بخش غیردولتی تنظیم بازار نهاده ها و محصولات کشاورزی مدیریت علمی بازار نهاده ها و محصولات کشاورزی
		۱-۶ - ارتقاء سطح حمایت از تجارت و تولید بازار محور و توزیع آن در فرایند زنجیره عرضه	توسعه مجتمع های گلخانه ای تقویت و تکمیل زنجیره تولید و عرضه محصولات برای بازار داخلی و صادرات

جدول ۲- تعیین اهداف کمی بر حسب اهداف کلی در برنامه هفتم (براساس داده های مطلق در طول برنامه)

ردیف	اهداف کلی	هدف کمی متناظر با اهداف کلی								
		عنوان	واحد اندازه گیری	وضعیت		سال های برنامه هفتم				
				پایان سال ۱۴۰۰	برآورد سال ۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶
۱	افزایش تولید (کمی و کیفی) محصولات کشاورزی راهبردی	توسعه کشت در محیط های کنترل شده	هکتار	۳۳۶	۲۷۰۳	۲۷۰۷	۲۸۰۹	۲۹۰۱۵	۳۰۰۴۵	۳۰۰۸
			تن	۴۵۵۸	۳۵۲۷	۳۵۲۷	۳۶۶۳	۳۶۶۳	۳۷۹۸	۳۷۹۸
										۱۸۴۴۹

جدول ۲- تعیین اهداف کمی بر حسب اهداف کلی در برنامه هفتم (براساس داده های تجمیعی در طول برنامه)

ردیف	اهداف کلی	هدف کمی متناظر با اهداف کلی								
		عنوان	واحد اندازه گیری	وضعیت		سال های برنامه هفتم				
				پایان سال ۱۴۰۰	برآورد سال ۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶
۱	افزایش تولید (کمی و کیفی) محصولات کشاورزی راهبردی	توسعه کشت در محیط های کنترل شده	هکتار	۳۳۶	۶۰.۹	۸۸.۶	۱۱۷.۵	۱۴۶۶۵	۱۷۷.۱	۲۰۷.۹
			تن	۴۵۵۸	۸۰۸۵	۱۱۶۱۲	۱۵۲۷۵	۱۸۹۳۸	۲۲۷۳۶	۲۶۵۳۴

توضیحات:

✓ در طول برنامه ، مقدار تولید ۱۸۴۴۹ تن در گلخانه ها از ۱۴۷ هکتار تامین شده است (متوسط ۱۲۵ تن در هکتار) که چنین تولیدی در فضای باز به ۴۱۰ هکتار زمین زراعی آبی نیاز دارد (با متوسط تولید ۴۵ تن در هکتار).

✓ میزان اشتغال زائی با احداث ۱۴۷ هکتار گلخانه چیزی معادل ۱۴۷۰ نفر خواهد بود در صورتیکه ۱۴۷ هکتار اراضی زراعی آبی در فضای باز با معیار ۱/۱ هکتار برای هر بهره بردار چیزی معادل ۱۳۷ نفر اشتغال خواهد بود.

بود.

جدول ۳ - تعیین اهداف کمی اجزای (محورهای) اصلی موضوعهای کلیدی

ردیف	اهداف کمی متناظر با اهداف کلی	اجزاء یا محورهای اصلی			وضعیت		سالهای برنامه هفتم					جمع کل برنامه
		عنوان اجزای (محورهای) اصلی	اهداف کمی اجزای (محورهای) اصلی	واحد اندازه گیری	پایان سال ۱۴۰۰	برآورد سال ۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶	
۱	توسعه کشت در گلخانه ها	احداث گلخانه های جدید	افزایش سطح تولید	هکتار	۳۲.۴	۲۶	۲۶	۲۷	۲۷	۲۸	۲۸	۱۳۶
۲	ارتقای بهره وری و احیای واحدهای غیر فعال	اصلاح ساختار گلخانه های قدیمی	بهبود سطح تولید	هکتار	۱.۲	۱.۳	۱.۴	۱.۵۵	۱.۷۵	۲	۲.۳	۹
۳	مدیریت مخاطرات محیطی در محیط های کشت کنترل شده	هوشمندسازی تولید و دانش بنیان نمودن	هوشمندسازی سطح تولید	هکتار	-	-	۰.۳	۰.۳۵	۰.۴	۰.۴۵	۰.۵	۲
		جمع	هکتار	۳۳.۶	۲۷.۳	۲۷.۷	۲۸.۹	۲۹.۱۵	۳۰.۴۵	۳۰.۸	۱۴۷	

جدول ۳-۱- منابع پایه مورد نیاز در راستای تحقق اهداف موضوع کلیدی " توسعه کشت در محیط های کنترل شده " و سند آمایش استان زنجان

(آب بر حسب هزار مترمکعب و انرژی معادل هزار بشکه نفت خام)مطلق

ردیف	اهداف کمی متناظر با اهداف کلی	منابع پایه	سال های برنامه هفتم					جمع کل برنامه
			۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶	
۱	توسعه کشت در گلخانه ها	آب	۷۹۰.۸۳	۸۲۱.۲۵	۸۲۱.۲۵	۸۵۱.۶۷	۸۵۱.۶۷	۴۱۳۶.۶۷
		انرژی برق مصرفی	۷۶۴۴	۷۹۳۸	۷۹۳۸	۸.۲۳۲	۸.۲۳۲	۳۹.۹۸۴
		انرژی گاز مصرفی	۸۰.۰۸	۸۳.۱۶	۸۳.۱۶	۸۶.۲۴	۸۶.۲۴	۴۱۸.۸۸۰
۲	ارتقای بهره وری و احیای واحدهای غیر فعال	آب	۴۲.۵۸	۴۷.۱۵	۵۳.۲۳	۶۰.۸۳	۶۹.۹۶	۲۷۳.۷۵
		انرژی برق مصرفی	۰.۴۱۱۶	۰.۴۵۵۷	۰.۵۱۴۵	۰.۵۸۸	۰.۶۷۶۲	۲.۶۴۶
		انرژی گاز مصرفی	۴.۳۱۲	۴.۷۷۴	۵.۳۹	۶.۱۶	۷.۰۸۴	۲۷.۷۲۰
۳	مدیریت مخاطرات محیطی در محیط های کشت کنترل شده	آب	۹.۱	۱۰.۶	۱۲.۲	۱۳.۷	۱۵.۲	۶۰.۸
		انرژی برق مصرفی	۰.۰۸۸۲	۰.۱۰۲۹	۰.۱۱۷۶	۰.۱۳۲۳	۰.۱۴۷	۰.۵۸۸
		انرژی گاز مصرفی	۰.۹۲۴	۱.۰۷۸	۱.۲۳۲	۱.۳۸۶	۱.۵۴	۶.۱۶۰
	جمع	آب	۸۴۲.۵۱	۸۷۹	۸۸۶.۶۸	۹۲۶.۲	۹۳۶.۸۳	۴۴۷۱.۲۲
		انرژی برق مصرفی	۸.۱۴۳۸	۸.۴۹۶۶	۸.۵۷۰۱	۸.۹۵۲۳	۹.۰۵۵۲	۴۳.۲۱۸
		انرژی گاز مصرفی	۸۵.۳۱۶	۸۹.۰۱۲	۸۹.۷۸۲	۹۳.۷۸۶	۹۴.۸۶۴	۴۵۲.۷۶

✓ میزان گاز مصرفی به ازای هر هکتار گلخانه ۵۰۰ مترمکعب در سال می باشد؛ ارزش حرارتی هر یک هزار متر مکعب گاز مصرفی در هکتار معادل ۶.۱۶ بشکه نفت خام محاسبه شده است.

✓ میزان برق مصرفی به ازای هر هکتار گلخانه ۰/۵ میلیون کیلو وات ساعت در سال می باشد (صرفاً گلخانه های خاکی)؛ ارزش حرارتی هر یک میلیون کیلو وات ساعت برق مصرفی در هکتار معادل ۵۸۸ بشکه نفت خام محاسبه شده است.

ادامه جدول ۳-۱

(آب بر حسب هزار مترمکعب و انرژی معادل هزار بشکه نفت خام) **تجمیعی**

ردیف	اهداف کمی متناظر با اهداف کلی	منابع پایه	وضعیت	سال های برنامه هفتم					جمع کل برنامه
				۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	
۱	توسعه کشت در گلخانه ها	آب	۷۹۰.۸۳	۷۹۰.۸۳	۱۶۱۲.۰۸	۲۴۳۳.۳۳	۳۲۸۵	۴۱۳۶۶۷	۴۱۳۶.۶۷
		انرژی برق مصرفی	۲۲.۹۳۲	۷۶۴۴	۱۵.۵۸۲	۲۳.۵۲	۳۱.۷۵۲	۳۹.۹۸۴	۳۹.۹۸۴
		انرژی گاز مصرفی	۸۰۰.۸	۸۰۰.۸	۱۶۳.۲۴	۲۴۶.۴	۳۳۲.۶۴	۴۱۸.۸۸	۴۱۸.۸۸
۲	ارتقای بهره وری و احیای واحدهای غیر فعال	آب	۴۱	۴۲.۵۸	۸۹.۷۳	۱۴۲.۹۶	۲۰۳.۷۹	۲۷۳.۷۵	۲۷۳.۷۵
		انرژی برق مصرفی	۱.۲۳	۰.۴۱۱۶	۰.۸۶۷۳	۱.۳۸۱۸	۱.۹۶۹۸	۲.۶۴۶	۲.۶۴۶
		انرژی گاز مصرفی	۴.۳	۴.۳۱۲	۹.۰۸۶	۱۴.۴۷۶	۲۰.۶۳۶	۲۷.۷۲	۲۷.۷۲
۳	مدیریت مخاطرات محیطی در محیط های کشت کنترل شده	آب	-	۹.۱	۱۹.۷	۳۱.۹	۴۵.۶	۶۰.۸	۶۰.۸
		انرژی برق مصرفی	-	۰.۰۸۸۲	۰.۱۹۱۱	۰.۳۰۸۷	۰.۴۴۱	۰.۵۸۸	۰.۵۸۸
		انرژی گاز مصرفی	-	۰.۹۲۴	۲.۰۰۲	۳.۲۳۴	۴.۶۲	۶.۱۶	۶.۱۶
جمع	جمع	آب		۸۴۲.۵۱	۱۷۲۱.۵۱	۲۶۰۸.۱۹	۳۵۳۴.۳۹	۴۴۷۱.۲۲	۴۴۷۱.۲۲
		انرژی برق مصرفی		۸.۱۴۳۸	۱۶.۶۴۰۴	۲۵.۲۱۰۵	۳۴.۱۶۲۸	۴۳.۲۱۸	۴۳.۲۱۸
		انرژی گاز مصرفی		۸۵.۳۱۶	۱۷۴.۳۲۸	۲۶۴.۱۱	۳۵۴.۸۹۶	۴۵۲.۷۶	۴۵۲.۷۶

جدول ۴- تعیین عناوین برنامه های عملیاتی هر یک از اجزای (محورهای) اصلی

۱- عنوان جزء اصلی (محوری) موضوع کلیدی: توسعه گلخانه های کشاورزی با احداث گلخانه های جدید

ردیف	عنوان برنامه عملیاتی	سهم از اجزاء (محورهای) موضوع کلیدی (%)
۱	احداث گلخانه های جدید	۹۲/۵

۲- عنوان جزء اصلی (محوری) موضوع کلیدی: توسعه گلخانه های کشاورزی با اصلاح ساختار گلخانه های قدیمی

ردیف	عنوان برنامه عملیاتی	سهم از اجزاء (محورهای) موضوع کلیدی (%)
۱	اصلاح ساختار گلخانه های قدیمی	۶

۳- عنوان جزء اصلی (محوری) موضوع کلیدی: توسعه گلخانه های کشاورزی با هوشمندسازی تولید و دانش بنیان نمودن در محیط های کنترل شده

ردیف	عنوان برنامه عملیاتی	سهم از اجزاء (محورهای) موضوع کلیدی (%)
۱	هوشمندسازی تولید و دانش بنیان نمودن	۱/۵

جدول ۵-۱- عناوین طرح/ عملیات اصلی بر حسب اهداف کمی در برنامه هفتم

[illegible]

ادامه جدول ۵-۱- عناوین طرح/عملیات اصلی بر حسب اهداف کمی در برنامه هفتم

(مبالغ به قیمت ثابت سال ۱۴۰۱) - میلیارد ریال

ردیف	اجزاء (محورهای کلیدی)										
	عنوان	هدف کمی متناظر با اجرا (محورهای موضوع کلیدی)	واحد اندازه گیری	عنوان برنامه عملیاتی	هدف کمی برنامه عملیاتی	واحد اندازه گیری	طرح / عملیات اصلی	واحد اندازه گیری	برآورد حجم عملیات اصلی سال های قبل	برآورد حجم عملیات اصلی سال ۱۴۰۱	
	حجم عملیات اجزاء اصلی (محوری) تحقق هدف کمی طرح در طی سال های برنامه هفتم										
۳	توسعه گلخانه های کشاورزی با هوشمندسازی تولید و دانش بنیان نمودن در محیطهای کنترل شده	هوشمند سازی سطح تولید	هکتار	هوشمندسازی تولید و دانش بنیان نمودن	ارتقاء و هوشمند سازی سطح تولید محصولات کشاورزی	هکتار	هوشمندسازی سطح تولید در محیط های کنترل شده	هکتار	-	-	
									۰.۳	۰.۳۵	
									۰.۴	۰.۴۵	
									۰.۵		
	کل منابع مورد نیاز مالی	۷۸۷۱۵									
	محل اجرا	شهرستانهای تابعه مناطق با سند آمایش : ۱-زنجان و نیگ بی ۲- اهر و طارم ۳- خدابنده ۴- خرمدره، سلطانیه و انجود ۵- ماهنشان									
	مسئول اجرا	معاونت بهبود تولیدات گیاهی									
	ملاحظات										

اجزاء (محورهای کلیدی)		میزان فعالیت															
عنوان	هدف کمی متناظر با اجرا (محورهای موضوع کلیدی)	واحد اندازه گیری	عنوان برنامه عملیاتی	هدف کمی برنامه عملیاتی	واحد اندازه گیری	فصلیت اصلی	برآورد میزان فعالیت	برآورد میزان فعالیت سال های قبل	برآورد میزان فعالیت سال ۱۴۰۱	میزان فعالیت تحقق هدف کمی طرح در طی سال های برنامه هفتم							
										۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶			
توسعه گلخانه های کشاورزی با احداث گلخانه های جدید	افزایش سطح تولید	هکتار	احداث گلخانه های جدید	افزایش سطح تولید محصولات کشاورزی	هکتار	الف - هزینه ای											
						۱- مشاوره سرمایه گذاری	نفر	-	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸
						۲- عملیات کارشناسی و بازدید	هکتار	-	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶
						۳- صدور مجوز	هکتار	-	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	
						۴- پیگیری تامین منابع مالی	هکتار	-	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	
						۵- توسعه زیرساخت مجتمع ها	هکتار	-	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	
						۶- شرکتهای پشتیبان	مورد	-									
						ب - تملک دارائی های سرمایه ای:											
						۱- آموزش و ترویج	نفرروز	-	۷۸۰	۷۸۰	۷۸۰	۷۸۰	۷۸۰	۷۸۰	۷۸۰	۷۸۰	
						۲- زیرساخت مجتمع ها	میلیارد ریال	-	۵۲۰	۵۲۰	۵۲۰	۵۲۰	۵۲۰	۵۲۰	۵۲۰	۵۲۰	
ج- سرمایه ای: تسهیلات بانکی	میلیارد ریال	-	۳۹۰۰	۳۹۰۰	۳۹۰۰	۳۹۰۰	۳۹۰۰	۳۹۰۰	۳۹۰۰	۳۹۰۰							
جمع کل										۲۳۱۳۰.۴۱							

ادامه جدول ۵-۲- عناوین فعالیت اصلی بر حسب اهداف کمی در برنامه هفتم

(مبالغ به قیمت ثابت سال ۱۴۰۱) - میلیارد ریال

ردیف	میزان فعالیت										اجزاء (محورهای کلیدی)																
	عنوان	هدف کمی مبتنی بر اجزاء (محورهای موضوع کلیدی)	واحد اندازه گیری	عنوان برنامه عملیاتی	هدف کمی برنامه عملیاتی	واحد اندازه گیری	فعالیت اصلی	برآورد میزان فعالیت سال های قبل	برآورد میزان فعالیت سال ۱۴۰۱	میزان فعالیت تحقق هدف کمی طرح در طی سال های برنامه هفتم																	
										۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶													
۶	توسعه گلخانه های کشاورزی با اصلاح ساختار گلخانه های قدیمی	بهبود سطح تولید	هکتار	اصلاح ساختار گلخانه های قدیمی	حفظ و بهبود سطح تولید محصولات کشاورزی	هکتار	الف - هزینه ای								۱۰۷												
							۱- مشاوره سرمایه گذاری	نفر	-	۴	۴	۵	۶	۷	۸	۰۰۳											
							۲- عملیات کارشناسی و بازدید	هکتار	-	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵۵	۱۰۷۵	۲	۲۰۳	۰۰۳۵۱											
							۳-تامین مدارک به منظور اخذ تسهیلات	هکتار	-	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵۵	۱۰۷۵	۲	۲۰۳	۰۰۹											
							۴- پیگیری تامین منابع مالی	هکتار	-	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵۵	۱۰۷۵	۲	۲۰۳	۰۰۶											
							ب- سرمایه ای: تسهیلات بانکی	میلیارد ریال	-	۴۵۰۵	۴۹	۵۴۰۲۵	۶۱۰۲۵	۷۰	۸۰۵	۳۱۵											
جمع کل															۳۱۶۰۷												
ملاحظات										مستول اجرا						محل اجرا						محل اجرا					
ملاحظات										مستول اجرا						محل اجرا						محل اجرا					

۱- زنجان و یک بی ۲- اهر و طارم ۳- خابنده ۴- خردمرد، سلطانیه و ایجود ۵- ماهنشان
شهرستانهای تابعه منطقه با سند آمایش :

موانعت بهبود تولیدات گیاهی

بیشتر کار توسط واحد تخصصی و شهرستان

برنامه هفتم توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی استان زنجان

ادامه جدول ۵-۲- عناوین فعالیت اصلی بر حسب اهداف کمی در برنامه هفتم

(مبالغ به قیمت ثابت سال ۱۴۰۱) - میلیارد ریال

اجزاء (محورهای کلیدی)		میزان فعالیت																	
ردیف	عنوان	هدف کمی متناظر با اجرا (محورهای موضوع کلیدی)	واحد اندازه گیری	عنوان برنامه عملیاتی	هدف کمی برنامه عملیاتی	واحد اندازه گیری	فصلیت اصلی	برآورد میزان فعالیت سال های قبل	برآورد میزان فعالیت سال ۱۴۰۱	میزان فعالیت تحقق هدف کمی طرح در طی سال های برنامه هفتم					برآورد میزان فعالیت سال های بعد	کل منابع مورد نیاز مالی	محل اجرا	مسئول اجرا	ملاحظات
										۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶					
	توسعه گلخانه های کشاورزی با هوشمندسازی تولید و دانش بنیان نمودن در محیطهای کنترل شده	هوشمند سازی سطح تولید	هکتار	هوشمندسازی تولید و دانش بنیان نمودن	ارتقاء و هوشمند سازی سطح تولید محصولات کشاورزی	هکتار	الف - هزینه ای	-	-	۲	۲	۲	۲	۲	۰.۱۳۸				
							۱- مشاوره سرمایه گذاری	نفر	هکتار	۰.۳	۰.۳۵	۰.۴	۰.۴۵	۰.۵	۰.۰۷۸				
							۳-تامین مدارک به منظور اخذ تسهیلات	هکتار	هکتار	۰.۳	۰.۳۵	۰.۴	۰.۴۵	۰.۵	۰.۰۲				
							۴- پیگیری تامین منابع مالی	هکتار	هکتار	۰.۳	۰.۳۵	۰.۴	۰.۴۵	۰.۵	۰.۰۳				
							ب- تملکی							۲.۷					
							۱- آموزش و ترویج - کلاس	نفرروز		۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۰.۴				
							۲- آموزش و ترویج - بازدید	نفرروز		۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۰.۳				
							۳-کمک های فنی و اعتباری	میلیارد ریال		۰.۶	۰.۶	۰.۶	۰.۶	۰.۶	۳				
							ج- سرمایه ای: تسهیلات بانکی	میلیارد ریال		۷.۲	۸.۴	۹.۶	۱۰.۸	۱۲	۴۸				
							جمع کل								۵۱.۸۳۸				

جدول ۵-۳- منابع مالی مورد نیاز تحقق اهداف کمی برنامه عملیاتی و شیوه تامین آن در طول برنامه (میلیارد ریال)

ردیف	برنامه عملیاتی اجزاء (اصلی)	هدف کمی برنامه عملیاتی	واحد اندازه گیری	از کل منابع						منابع بودجه عمومی		بودجه شرکتی				تامین مالی از بخش غیر دولتی*		سرمایه گذاری خارجی**	کمک		جمع اعتبار مورد نیاز
				۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶	جمع	مصارف عمومی دولت	درآمد اختصاصی	تامین مالی از بازار سرمایه	تسهیلات اخفی - بازار پول	سایر منابع سرمایه گذاری	به جز تسهیلات و بودجه	نهادهای عمومی	تعاونی و خصوصی		داخلی	خارجی	
۱	توسعه گلخانه های کشاورزی با احداث گلخانه های جدید	افزایش سطح	هکتار	۴۴۲۲۰۰۱	۴۵۹۲۰۰۷	۴۵۹۲۰۰۷	۴۷۶۲۰۱۳	۴۷۶۲۰۱۳	۲۳۱۳۰۰۴۱	۲۷۳۰۰۴۱			۱۶۴۰۰				۴۰۰۰				۲۳۱۳۰۰۴۱
۲	توسعه گلخانه های کشاورزی با اصلاح ساختار گلخانه های قدیمی	ارتقای تولید	هکتار	۴۹۰۱۹	۵۴۰۴۵	۶۱۰۴۶	۷۰۰۲۳	۸۰۰۷۴	۳۱۶۰۰۷	۱۰۰۷			۲۵۰				۶۵				۳۱۶۰۰۷
۳	توسعه گلخانه های کشاورزی با هوشمندسازی تولید در محیطهای کنترل شده	بهبود تولید	هکتار	۷۰۹۶۲۷	۹۰۱۶۵۲	۱۰۰۳۶۷۶	۱۱۰۵۷۰۱	۱۲۰۷۷۲۵	۵۱۰۸۳۸۱	۳۰۸۳۸۱			۳۸				۱۰				۵۱۰۸۳۸۱
جمع کل				۶۱۰۹۷۸۴۴	۶۶۵۵۰۶۹	۶۶۶۳۰۹۰	۴۸۴۳۰۹۳	۴۸۵۵۰۶۴	۸۰۰۷۶۴۸۱	۸۰۰۳۵۰۳۲			۷۷۶۶۴۱				۴۰۷۵				۸۰۰۷۶۴۸۱

*از جمله سهم مشارکت در طرحهای مشارکت عمومی و خصوصی

**شامل سرمایه گذاری مستقیم و فاینانس طرح ها و پروژه ها ، که در منابع شرکت های دولتی منعکس نمی گردد.